

Nr 15

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472); given Stockholms slott den 30 december 1959.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt 87 § regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den i militära rättegångslagen stadgade värdegränsen för militär befattningshavares rätt att ålägga ersättningskyldighet höjes från 200 till 500 kronor.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni
1948 (nr 472)

Härigenom förordnas, att 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

58 §.

Har egendom som tillhör eller nyttjas av krigsmakten gått förlorad eller blivit skadad och skall frågan om ersättning till kronan handläggas som militärt mål, må ersättningsskyldighet åläggas av befattningshavare vid krigsmakten, såframt den förlust eller skada som skall ersättas sammanlagt ej överstiger *tvåhundra* kronor.

Har egendom som tillhör eller nyttjas av krigsmakten gått förlorad eller blivit skadad och skall frågan om ersättning till kronan handläggas som militärt mål, må ersättningsskyldighet åläggas av befattningshavare vid krigsmakten, såframt den förlust eller skada som skall ersättas sammanlagt ej överstiger *femhundra* kronor.

Ersättningsskyldighet må — — — skadade egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 december 1959.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet *fråga angående viss ändring i militära rättegångslagen* samt anför därvid följande.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 24 februari 1959 hemställt bl. a. om höjning av den i militära rättegångslagen stadgade värdegränsen för militär befattningshavares rätt att ålägga ersättningsskyldighet.

Över skrivelsen har efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, chefen för försvarsstaben, statskontoret, riksräkenskapsverket, riksdagens militieombudsman, Sveriges advokatsamfund, föreningen Sveriges auditörer, föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare. Chefen för försvarsstaben har vid sitt yttrande fogat yttranden av försvarsgrensheferna.

Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till behandling.

Gällande bestämmelser

Har egendom som tillhör eller nyttjas av krigsmakten gått förlorad eller blivit skadad och skall frågan om ersättning till kronan handläggas som militärt mål, må enligt 58 § *militära rättegångslagen* ersättningsskyldighet åläggas av befattningshavare vid krigsmakten, såframt den förlust eller skada som skall ersättas sammanlagt ej överstiger 200 kronor. Ersättningsskyldighet må åläggas den som, då förlusten eller skadan inträffar, är underkastad bestraffningsrätt i disciplinmål eller eljest i egenskap av krigsman är förpliktad att taga vård om den förlorade eller skadade egendomen. Behörighet att ålägga ersättningsskyldighet tillkommer enligt 59 § den som i disciplinmål äger bestraffningsrätt över den ersättningsskyldige. I 62 § stadgas att i ersättningsmål skall, innan ersättningsskyldighet ålägges, auditörens yttrande inhämtas angående frågan om sådan skyldighet föreligger samt om ersättnings belopp. Mot beslut i ersättningsmål må enligt 64 § talan föras vid domstol av den ersättningsskyldige.

Närmare bestämmelser om förfarandet då krigsmakten tillhörig egendom

gått förlorad eller skadats är meddelade i *kungörelsen den 19 november 1948 (nr 691) angående den militära rättsvården* (militära rättsvårdskungörelsen). I 18 § nämnda kungörelse föreskrives att undersökning i ärendet skall verkställas genom försorg av den befattningshavare som äger behörighet att ålägga ersättningsskyldighet vid den avdelning där förlusten eller skadan inträffat. Finner denne, att kronan bör vidkännas förlusten eller skadan, äger han enligt 19 § besluta avskrivning därav. Han må även bemyndiga tjänstegrenschef eller därmed jämställd befattningshavare att, såvitt fråga är om egendom som utlämnats från denne underställt förråd, besluta om avskrivning. Beslutes ej avskrivning, skall enligt 20 § befattningshavare som äger ålägga ersättningsskyldighet vid avdelningen hänskjuta ärendet till vederbörande centrala förvaltningsmyndighet eller, om i militära rättegångslagen angivna förutsättningar för åläggande av ersättningsskyldighet finnes föreligga, själv förplikta den ersättningsskyldige att till kronan utgiva ersättning för förlusten eller skadan.

Ur förarbetena

Genom lagen den 9 juni 1944 (nr 292) angående behörighet för militär befälhavare att ålägga ersättningsskyldighet fick militära befattningshavare viss domsrätt rörande förlust av eller skada å krigsmaktens egendom. Bestraffningsberättigade befälhavare ägde enligt lagen rätt att ålägga ersättningsskyldighet till kronan för förlust av eller skada å egendom, som tillhörde eller nyttjades av krigsmakten, såframt ersättningsbeloppet ej översteg 100 kronor.

I det år 1946 avgivna betänkandet angående revision av det militära rättegångsväsendet (SOU 1946:91) föreslogs att reglerna i 1944 års lag skulle bibehållas i huvudsak oförändrade. Under remissbehandlingen av betänkandet yrkades från skilda håll att befälhavares domsrätt i ersättningsmål skulle något utsträckas. Gränsen för ersättningsbeloppet föreslogs sålunda i några remissyttranden höjd till 200 kronor, medan andra remissinstanser ansåg värdegränsen böra bestämmas till 300 kronor. Som skäl för den föreslagna höjningen åberopades i yttrandena att den praktiska erfarenhet som vunnits av 1944 års lag givit vid handen, att den fastställda gränsen för ersättningsbeloppet var för låg. Med hänsyn till penningvärdets fall syntes gränsen kunna sättas till 200 eller 300 kronor. Någon förlust i rättssäkerheten var därigenom icke att befara, då befälhavaren i varje fall skulle inhämta auditörens yttrande. Vidare erinrades om att en höjning av maximumbeloppet säkerligen skulle medföra en högst önskvärd avlastning från domstolarna.

I den till 1948 års riksdag framlagda propositionen med förslag till militär rättegångslag m. m. (nr 216) uttalade departementschefen i det avsnitt som behandlade militära befattningshavares domsrätt i ersättningsmål bl. a. att det med hänsyn till de praktiska erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av 1944 års lagstiftning på området syntes vara lämpligt att, såsom ett flertal remissinstanser påyrkat, i samband med den förevarande reformen

utvidga denna domsrätt till att avse ett högre ersättningsbelopp än 100 kronor. Värdegränsen borde enligt departementschefens mening dock icke sättas högre än till 200 kronor.

Fråga om ytterligare utvidgning av den ifrågavarande domsrätten aktualiserades ånyo år 1955 genom att riksdagens revisorer i sin då avgivna berättelse angående statsverket uttalade (§ 4), att det med hänsyn till den försämring av penningvärdet som skett syntes som om bl. a. värdegränsen för militär befattningshavares befogenhet att ålägga ersättningsskyldighet vore alltför snäv. (Jfr statsutskottets utl. nr 94 p. 4/1956 och rskr. nr 234/1956.)

Civilförvaltningens framställning

Civilförvaltningen, som i ärendet inhämtat yttranden av försvarsgrenscheferna och försvarets centrala förvaltningsmyndigheter, föreslår i sin förutnämnda framställning den 24 februari 1959 att den i 58 § militära rättegångslagen stadgade värdegränsen, inom vilken militär befattningshavare äger ålägga ersättningsskyldighet, höjes från 200 till 500 kronor. Ämbetsverket anför, att även om vissa betänkligheter kan hysas mot att i här ifrågavarande ordning ålägga ersättningsskyldighet intill ett så högt belopp, den föreslagna höjningen dock utan olägenhet bör kunna ske med hänsyn till bl. a. bestämmelserna i 62 § militära rättegångslagen om auditörs medverkan i ersättningsmål.

Yttrandena

Framställningen har i remissyttrandena genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran såvitt avser den föreslagna höjningen av värdegränsen för rätten att ålägga ersättningsskyldighet. *Sveriges advokatsamfund* anför att samfundet anser sig böra tillstyrka ändringen i 58 § militära rättegångslagen, trots att det försämrade penningvärdet icke i och för sig torde motivera en höjning av den storleksordning som föreslagits. Därvid har beaktats att auditörs medverkan vid beslutet om åläggande av ersättningsskyldighet och den ersättningsskyldiges möjligheter att vid allmän domstol föra talan mot detsamma torde utgöra tillräckliga garantier ur rättssäkerhetssynpunkt. En liknande inställning till förslaget uttalas av *Föreningen Sveriges häradshövdingar*.

Departementschefen

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår har frågan om höjning av värdegränsen för militär befattningshavares rätt att ålägga ersättningsskyldighet behandlats av riksdagens revisorer i deras år 1955 avgivna berättelse angående statsverket. Revisorerna uttalade därvid, att den ifrågavarande värdegränsen numera syntes vara alltför snäv med hänsyn till den försämring av penningvärdet som skett.

Det förslag om höjning av värdegränsen från 200 till 500 kronor som försvarets civilförvaltning nu framlagt har ej föranlett invändningar vid remissbehandlingen, och även för egen del är jag beredd tillstyrka detsam-

ma. Den föreslagna höjningen är delvis motiverad av hänsyn till penningvärdets fall, och till stöd för densamma talar jämväl den arbetsbesparing den skulle medföra för domstolarna och vederbörande centrala förvaltningsmyndighet. Med hänsyn till reglerna om auditörs medverkan i ersättningsmål och den ersättningskyldiges möjlighet att vid allmän domstol föra talan mot beslut i sådant mål bör höjningen ej kunna föranleda några invändningar ur rättssäkerhetssynpunkt.

Under hänvisning till vad sålunda anförts vill jag förorda, att den i 58 § militära rättegångslagen stadgade värdegränsen höjes från 200 till 500 kronor. Lagändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1960.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472)*¹.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Trygve Hellners

¹ Förslaget, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 17 december 1959.

Närvarande:

justitieråden **BECKMAN,**
E. SÖDERLUND,
TAMMELIN,
regeringsrådet **NEVRELL.**

Enligt lagrådet den 11 december 1959 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 december 1959, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av lagbyråchefen B. Hjern.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Trygve Hellners

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1959.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDE^N, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 17 december 1959 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 4 december 1959 remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 58 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472).

Med förmålan att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att detsamma måtte jämlikt 87 § regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Hirén